

סתוונית טוביה התחילה לפרוח במדבר-יהודה

נוגן צברי, הגן הבוטני בנאות קדומים nogen21@gmail.com

צילם: ה. סרוסי ©

תצפית: 18.11.2020

תאריך פרסום: 23.11.2020

תקציר: במהלך השתלמות חוג כלנית בתאריך 18.11.2020, נצפו עשרות סתווניות טוביה בקרבת הישוב איבי הנחל השוכן על הדרך העתיקה תקוע - עין-גדי. זהו מין סתוונית הפורח בחודש דצמבר כאשר העלים יוצאים בדרך כלל בסוף הפריחה. בדרך כלל אנו רואים את הסתווניות הראשונות פורחות ממזרח לאזור ירושלים בתחילת חודש דצמבר (הרודיון, קידר, מישור אדומים) ולכן הופתענו לגלות כי בסביבות הישוב איבי הנחל, ברום 800 מטר, התחילה השנה לפרוח סתוונית טוביה כבר במחצית חודש נובמבר. כנראה גם לסתוונית זו, כמו לרוב הגיאופיטים האחרים מבין "מבשרי הגשם" ישנו מנגנון של "היפוך פריחה", כלומר האוכלוסיות הראשונות פורחות בפסגות ההרים והפריחה יורדת עם הזמן ברום הטופוגרפי מטה.

=====

סתוונית טוביה היא מין אנדמי לישראל הגדל בחגורת הספר של מדבר-יהודה מוואדי קלט ועד רכס מעון. אוכלוסיות נוספות גדלות בהרי הנגב הצפוני. מין זה התגלה על ידי טוביה קושניר ליד הרודיון ותואר כחדש למדע על ידי פרופ. נעמי פינברון.

סתונית טוביה. צילום: מימין: ע. פרידמן ©, במרכז: נ. צברי ©, משמאל: ה. סרוסי ©

במהלך השתלמות חוג כלנית בתאריך 18.11.2020, נצפו עשרות סתוניות טוביה בקרבת הישוב איבי הנחל. סתונית טוביה שייכת לקבוצת סתוניות אשר בבסיס עלי הכותרת קיימים כוסיות מצוייצות בעלות שיניים ארוכות המונעות מנמלים לגנוב את הצוף הנמצא בצופנים שבבסיס הפרח. סתונית טוביה גדלה בספר המדבר והיא אנדמית לארץ ישראל. באתר שליד איבי הנחל (מול הישוב הבדואי כיסן) סתונית טוביה גדלה לצד סתונית היורה באותם בתי גידול.

מימין ובמרכז: סתונית טוביה. צילום: מימין: נ. צברי ©, במרכז: ע. פרידמן ©, משמאל: סתונית היורה. צילום: ה. סרוסי ©

תופעה מעניינת נוספת שהייתה שכיחה בשלוחת איבי-הנחל – כיכר מיניה ועד מעלה-עמוס היא פריחה בו זמנית סינפטריית של סתונית היורה וסתונית טוביה. בגלל הגשם המאוחר סתונית היורה מאחרת לפרוח וכך קרה שמועד פריחה השנה חופף. האם נוצרו ביני כלאים בין שני המינים? עד כה לא תיעד איש בני כלאים בין שני מינים אלה.

=====

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

לציטוט: צברי נ 2020 סתונית טוביה התחילה לפרוח במדבר-יהודה. חדשות בוטניות,

כתב-עת "כלנית", מספר 7.

<https://www.kalanit.org.il/colchicum-tuviae-11-2020>

=====